

Rädda Barnens remissvar SOU 2024:27 Kamerabevakning i offentlig verksamhet

Inledning

Rädda Barnen har beretts möjlighet att svara på remiss angående SOU 2024:27 Kamerabevakning i offentlig verksamhet. Rädda Barnen svarar på remissen utifrån ett barnrättsperspektiv med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som grund. Till stöd i tolkningen av barnkonventionen använder sig Rädda Barnen främst av uttalanden från FN:s kommitté för barnets rättigheter (FN:s barnrättskommitté).

Rädda Barnen noterar att utredningen har haft ett visst barnrättsperspektiv, där relevanta delar av barnkonventionen redogörs för samt att barns särskilda skyddsställning lyfts fram i konsekvensbedömningen. Rädda Barnen saknar dock, som framgår nedan, ett tydligare barnrättsperspektiv i flera av de förslag som läggs fram. I synnerhet beklagar Rädda Barnen att även denna utredning, som i stor mån kommer att påverka barn, inte har tagit in barns åsikter och beaktat dessa i sitt arbete. Detta är något Rädda Barnen ofta påminner om i statliga utredningar, och som är ett krav utifrån artikel 12 i barnkonventionen. Sverige har nyligen även fått tydliga rekommendationer från FN:s barnrättskommitté om att involvera barn i lagstiftningsprocesser som berör dem.¹

Sammanfattning av Rädda Barnens synpunkter

Barn är i detta sammanhang en extra sårbar grupp och framhävs också som särskilt skyddsvärda subjekt i EU:s dataskyddsförordning. Barns rätt till integritet och att få ge uttryck för sina åsikter i frågor som berör dem regleras också tydligt i barnkonventionen. När regelverket för kamerabevakning nu föreslås förenklas för vissa verksamheter vill Rädda Barnen betona vikten av att dessa lättnader inte sker på bekostnad av barns rättigheter. Barn vistas på olika platser i samhället och all form av övervakning och bevakning av målgruppen barn måste föregås av särskilt noggranna intresseavvägningar med respekt för barns rätt till bland annat integritet. Detta blir särskilt viktigt på de fysiska platser där barn spenderar större delen av sin dag, som i skolan. Här ska barn i alla avseenden kunna känna sig trygga, säkra och respekterade och behov av kamerabevakning måste noggrant ställas mot risken att elever upplever sig generellt övervakade och misstrodda, vilket skulle kunna hämma kunskapsinhämtning och resultat samt tryggheten att få uttrycka sin identitet och vara sig själv fullt ut. Vikten av anpassad och tillgänglig information om syftet med kamerabevakning på olika platser där barn berörs och hur materialet får och kommer att användas, till såväl barn som vårdnadshavare, kan inte nog betonas.

Rädda Barnen anser därför att regelverket som föreslås behöver kompletteras med tydliga bestämmelser om genomförandet av prövningar av barnets bästa, vilket inkluderar att barns åsikter samlas in och beaktas, innan beslut om kamerabevakning tas.

¹ FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde rapport (CRC/C/SWE/CO/6-7). Punkt 6.b

Rädda Barnens synpunkter på de enskilda förslagen

Rädda Barnen har valt att enbart besvara de delar av utredningen som är av särskild vikt utifrån ett barnrättsperspektiv. Övriga delar varken av- eller tillstyrker Rädda Barnen.

13.7.1 En bibehållen intresseavvägning och vissa förtydligande för en enklare tillämpning

Rädda Barnen ställer sig positiv till utredningens bedömning och förslag om att det fortfarande ska krävas en intresseavvägning innan beslut om kamerabevakning tas. Rädda Barnen är också överlag positiv till de punkter som identifierats som ska finnas med vid en intresseavvägning (sid 333).

Eftersom kamerabevakning i de allra flesta fall berör barn, anser Rädda Barnen att listan bör kompletteras på så sätt att en intresseavvägning också ska innehålla en bedömning av hur barnets bästa har bedömts och beaktats i beslutet, i enlighet med artikel 3 i barnkonventionen. Detta är också i linje med att barn, som utredningen understryker, är att anse som särskilt skyddsvärda subjekt enligt EU:s dataskyddsförordning. Rädda Barnen vill här påminna om den allmänna kommentar som FN:s barnrättskommitté har utarbetat, som kan tjäna som stöd i denna bedömning.² I denna allmänna kommentar framgår det också att ett grundrekvisit för att göra en prövning av barnets bästa är att barn som berörs har fått ge uttryck för sina åsikter och att dessa beaktas utifrån ålder och mognad.³

Rädda Barnen är vidare positiva till att begreppet "plats dit allmänheten har tillträde" slopas, utifrån den bedömning som görs i utredningen om att det kan leda till större integritetsskydd för barn i skolor. I skolan vistas samtliga skolpliktiga barn och större delen av barn och unga i gymnasieåldern, varje dag. Skolan bör ses som barnens arbetsplats där rätt till integritet och medbestämmande skattas högt. Rädda Barnen anser att det är av yttersta vikt att kameraövervakning i skolor sker i undantagsfall och efter gedigna proportionalitetsbedömningar. I besluten ska det tydligt framgå hur barnets bästa har beaktats, hur barn har konsulterats innan frågan samt hur materialet kan komma att användas. Det är också av yttersta vikt att information om kameraövervakning i skolan är delad med såväl elever som vårdnadshavare. Kamerabevakning i skolan bör inte ske slentrianmässigt eller pågå över tid utan att ett tydligt behov existerar. Rädda Barnen anser därför att det finns anledning att se över om just kameraövervakning i skolan kan behöva en särskild reglering, för att tydligt säkerställa barnrättsperspektivet i dessa fall.

13.7.2 Vad som särskilt ska beaktas i intresseavvägningen

Rädda Barnen ser överlag positivt på de förslag och bedömningar som läggs fram i utredningen. Rädda Barnen anser dock, precis som ovan under våra kommentarer angående 13.7.1, att större hänsyn bör tas till barn och barnrättsperspektivet. Utredningen nämner att om kamerabevakning ska göras där barn vistas, ska barns integritet väga tungt. Detta i synnerhet då barn anses vara särskilt skyddsvärda subjekt enligt EU:s dataskyddsförordning (se sid 350).

Rädda Barnen vill betona att detta bör tolkas brett – barn vistas på många platser i det offentliga rummet. Det är därför av vikt att en bedömning alltid bör göras (och dokumenteras)

² FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 14 (2013) om barnets rätt att i första hand få beaktat vad som bedöms vara barnets bästa.

³ A.a. punkt 43

om det brukar vistas barn på platsen som ska bevakas och om så är fallet, ska även en prövning av barnets bästa genomföras och dokumenteras för intresseavvägningen.

För att få reda på om barn vistas på vissa platser vill Rädda Barnen uppmana kommuner, regioner och andra aktörer att ha dialog med barn i sitt upptagningsområde.

15.4.2 Bedömningen enligt intresseavvägningen ska (fortsatt) dokumenteras

Rädda Barnen tillstyrker utredningens förslag. Rädda Barnen vill här understryka vikten av dokumentation av intresseavvägningen, och att det i denna dokumentation tydligt ska framgå om och hur barn kan påverkas, om hänsyn tagits till att barn ses som särskilt skyddsvärda subjekt enligt EU:s dataskyddsförordning samt vad som framkommit vid en prövning av barnets bästa enligt artikel 3 i barnkonventionen (se våra kommentarer ovan under 13.7.1 och 13.7.2).

Malmö 14 augusti 2024

Sara Svensson
Tf avdelningschef Sverigeprogrammet Rädda Barnen

